УДК 330.87
JEL O18
ORCID ID: 0000-0002-8657-7278
ORCID ID: 0000-0003-2176-4168
ORCID ID: 0000-0001-6359-561X
ORCID ID: 0000-0002-3206-9374
ORCID ID: 0000-0002-2322-9030
DOI https://doi.org/10.17721/tppe.2023.47.13

Микитюк О., к.е.н., доцент
КНУ імені Тараса Шевченка
mykytiuk@knu.ua
Онисенко Т., к.е.н., доцент
КНУ імені Тараса Шевченка
tetyanaonysenko@knu.ua
Мєдвєдкова Н., к.е.н., доцент
КНУ імені Тараса Шевченка
nsmedvedkova@knu.ua
Кравченко Т., к.е.н., доцент
КНУ імені Тараса Шевченка
t.kravchenko.univ@gmail.com
Петренко К., к.е.н, доцент
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»
petrenko.katarina@gmail.com

МЕТОДИ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ ГЕОСТРАТЕГІЧНИХ ЗАГРОЗ[1]

Дослідження присвячене висвітленню сучасних методів соціальної безпеки людини, які реалізуються враховуючи актуальність та нові аспекти зовнішнього середовища. В контексті інновацій та технологічного прогресу, ця проблема отримує новий зміст, вимагаючи ефективних інструментів. Визначено, що через ряд структурних криз та зміни в геополітичному та суспільному середовищі, такі як коронавірусна епідемія та військова агресія з боку росії, соціальна безпека переживає трансформацію: безпекове середовище стає менше насиченим інноваціями, більше спрямованим на військовий захист. Традиційно соціальна безпека визначає рівень захищеності інтересів громадян, їхніх прав та свобод, а також створення психологічної підтримки. В статті наголошено, що соціальна безпека людини на нанорівні нерозривно пов'язана з інтелектуальним потенціалом підприємства та вимагає постійної підтримки, розвитку та вдосконалення. Для аналізу системи соціальної безпеки підприємства

[1] Статтю підготовлено в межах виконання проєкту НФД України «Нові геостратегічні загрози соціальній безпеці людини в умовах гібридної війни та шляхи їх запобігання» реєстраційний номер 2021.01/0239

можуть застосовуватись різні методи та інструменти, як спеціальні, так і загальні методи дослідження. Аналіз та систематизація факторів соціального захисту в умовах геостратегічних викликів зовнішнього середовища дозволили виявити та дослідити проблемні моменти соціальної підтримки людини на робочому місці. За допомогою SWOT-аналізу виділено та проаналізовано виклики та загрози соціальній безпеці людини та використано інтегральний метод, який передбачає виокремлення факторів впливу на соціальну безпеку, які об'єднуються в групи за змістом та ступенем впливу. Результатом статті стало надання рекомендацій щодо формування ефективної політики та зміцнення соціальну інфраструктури для забезпечення стабільного розвитку та благополуччя.

Ключові слова: *соціальна безпека людини, інтелектуальний потенціал, методи оцінювання соціальної безпеки людини, SWOT аналіз, інтегральний метод.*

Постановка проблеми. Національний рівень розвитку економічних систем ринкового типу невіддільно пов'язаний з підприємницьким сектором. Цей сектор не лише забезпечує нормальне функціонування економічних процесів, але й виступає як основний каталізатор інноваційних розробок, їх активної впровадження і поширення. Він є головним джерелом інтенсивного зростання в умовах переходу до постіндустріального суспільства.

Одночасно, цей перехід призводить до значних змін у структурі економічних систем, пріоритетах і ефективності різних галузей господарювання. Особливістю цих трансформацій є переважання інтелектуального компонента як головного ресурсу для зростання. Цей ресурс характеризується невичерпністю, оскільки включає розумові здібності, інтелектуальний потенціал і знання, які самовідтворюються в кваліфікованому кадровому потенціалі, інформації і знаннях. Ці ресурси взаємодіють, сприяючи створенню нових продуктів, послуг і управлінських рішень.

З цього випливає, що створення сприятливих умов для створення, відтворення і розвитку цього типу ресурсів є основою функціонування інтелектуальної економіки на національному рівні та впровадження інтелектуалізованого підходу до управління економічними системами загалом.

Підхід до управління підприємницькими структурами, який базується на принципах інтелектуальної економіки, полягає в налаштуванні стратегії організації таким чином, щоб оптимізувати її діяльність. Це досягається за допомогою раціоналізації структури, складу та системи управління економічними процесами. Зазначений підхід включає в себе використання компетентного персоналу, впровадження цифровізації в управлінські та виробничі бізнес-процеси, впровадження техніко-технологічних інновацій і постійне прагнення до удосконалення та розвитку в усіх сферах діяльності підприємства.

Однак, при практичному застосуванні інтелектуалізованого підходу в управлінні підприємством в контексті розвитку системи соціальної безпеки, яка характеризується ризиками, кризами і значними асиметріями інформації, вимагає розширення цього підходу за допомогою інструментів теорії економічної безпеки.

Ця проблематика стає особливо актуальною в контексті дії правового режиму воєнного стану і необхідності розробки комплексної стратегії функціонування підприємств в післявоєнний період. Питання забезпечення безпекового розвитку підприємницького сектору отримують нову візію через необхідність вирішення

прямих наслідків повномасштабної війни, таких як руйнування промислового потенціалу, дестабілізація ринку праці, обмеження фінансових ресурсів для розвитку та втрата важливих коопераційних і логістичних зв'язків і таке інше [1, с. 142].

В сучасних умовах, які включають системні кризи та військову агресію, поняття та зміст соціальної безпеки постійно трансформується. Середовище стає менш інноваційним та більше спрямованим на захист. На підприємствах формується унікальна система соціальної безпеки, яка потребує індивідуальних підходів до підтримки працівників. В умовах кризи необхідна адаптація та гнучкість, включаючи перехід до віддаленої роботи та впровадження заходів безпеки. Збереження унікальності та цінностей працівників має велике значення, уникаючи стандартизації. Хоча соціальна безпека визначається змінами у суспільстві, в кризовий період вона набуває нових аспектів. Підприємства повинні бути оснащені інструментами та мати фінансову стійкість для забезпечення підтримки працівників.

Робота підприємств обумовлена низкою факторів, які вважаються чинниками чи детермінантами. Серед них можна виділити ключові індикатори, які впливають на результативність господарської діяльності. Зокрема, це можуть бути ринкові умови, включаючи економічний стан, попит та пропозицію на товари та послуги, рівень конкуренції та ціноутворення. Також важливий вплив має ступінь впровадження технологій та інновацій, можливості отримання фінансових ресурсів, доступ до капіталу, кредитів та інвестицій, а також якість людського капіталу, включаючи наявність кваліфікованого персоналу та їхні навички.

Аналіз останніх публікацій. Соціальна безпека є суттєвою складовою економічної безпеки, і її важливо розглядати на різних рівнях. До цього часу основна увага зосереджувалась на оцінці рівня соціальної безпеки на національному, регіональному та індивідуальному рівнях, як засвідчено в дослідженнях Баженової О.В. [2], Варналія З.С. [3-6], Галушки З.І. [7, 8], Грішнової О.А. [9, 10], Гурочкіної В.В. [11], Лібанової Е.М. [12], Новікової О.Ф. [14], Харазішвілі Ю.М. [9, 10], Чеберяко О.В. [2, 3] та інших.

Так, у своїх працях Варналій З.С. розкрив сутність соціальної безпеки та визначив, що в умовах загострення сучасної соціально-економічної кризи та інших геостратегічних загроз, розв’язання соціальних проблем стає ще більш важливим та актуальним. Автором зазначено, що особливий негативний вплив на соціальну безпеку має війна. І цей вплив носить як прямий, так і опосередкований характер, що вимагає нових більш ефективних механізмів та інструментів її зміцнення [3-6].

Палій О.М., Новікова О.Ф. та Гнибіденко І.Ф. в своїх працях визначають чіткий перелік індикаторів соціальної безпеки людини, які дозволяють оцінити її рівень [14].

Також значну увагу факторам та індикаторам визначення соціальної безпеки на прикладі України було присвячено аналітичне дослідження Баженової О.В., Варналія З.С., Чеберяки О.В. [2]. В роботі запропоновано систему індикаторів соціальної безпеки людини, яка охоплює п’ять груп показників, що характеризують рівень забезпечення життєдіяльності, рівень добробуту, рівень соціального забезпечення, рівень захисту і самозбереження та рівень освіти і саморозвитку.

Харазішвілі Ю.М. та Грішнова О. А. у роботах [9,10] розглядають рівень бідності як головний індикатор якості життя та визначають його як частку населення, чиї еквівалентні сукупні витрати є нижчими за фактичний прожитковий мінімум, який розраховується як 50 % від середньої заробітної плати.

Невирішені частини проблеми. Зважаючи на вагомий науковий доробок вітчизняних і зарубіжних учених, на сьогодні актуальності набувають дослідження ролі та місця інтелектуального потенціалу в системі економічної безпеки держави, якісного розвитку і раціонального використання інтелектуального потенціалу, визначення впливу інтелектуального потенціалу на рівень економічної безпеки держави з урахуванням його дуалістичної природи. Але не достатньо дослідженими залишаються питання формування методології оцінки системи соціальної безпеки людини на підприємстві та розробки методів її дослідження.

Мета статті. Поняття соціальної безпеки в наукових дослідженнях останнім часом набуває нових рис і характеристик. Цей процес активізується завдяки новим дослідженням, які спрямовані на аналіз геостратегічних впливів, що визначають непостійний та кризовий характер існування суспільства, породжуючи загрози та ризики. Більшість вчених спрямовують свою увагу на вивчення соціальної безпеки як всебічної системи гарантування соціального захисту та підтримки життєдіяльності. Завданням нашого дослідження було визначити методи та показники для оцінки соціальної безпеки людини на нано рівні (рівні підприємства), а також проаналізувати сильні і слабкі сторони, виклики та загрози соціальній безпеці людини, з якими стикається суб'єкт господарювання при побудові своєї власної системи соціальної безпеки в умовах сучасних зовнішніх впливів.

Методологія дослідження. У статті використовуються такі спеціальні та загальні методи дослідження, а саме аналіз, синтез і систематизація. На основі критичного аналізу та узагальнення наукових підходів визначено зміст і структуру соціальної безпеки людини на підприємстві. Аналіз та систематизація факторів соціального захисту в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення дозволили авторам виявити проблемні моменти, які формують систему соціальної підтримки працівників та її переорієнтацію на нові, актуальні вектори. У статті за допомогою SWOT-аналізу досліджено зміни в системі соціального захисту суб'єктів господарювання під впливом геостратегічних впливів та соціальних криз. Описано можливість використання інтегрального методу оцінки системи соціального захисту та виділено групи факторів впливу. Проаналізувавши статистичну інформацію, ми запропонували шляхи вдосконалення системи соціального захисту підприємства.

Результати дослідження. Врахування соціальної безпеки працівників в діяльності підприємства виражається не тільки в моральних принципах, але й у стратегічних рішеннях, спрямованих на досягнення успіху та сталого розвитку організації. Відповідальна та розумна підтримка персоналу впливає на їх продуктивність і сприяє досягненню корпоративних цілей, що в свою чергу позитивно відображається на фінансових показниках та конкурентоспроможності підприємства.

Забезпечення соціальної безпеки на рівні підприємства включає створення умов, що гарантують працівникам їхню безпеку, здоров'я, комфорт та задоволеність як на

робочому місці, так і в позаробочий час. Головна мета соціальної безпеки полягає в створенні оточення, в якому співробітники відчувають себе захищеними та в безпеці у всіх аспектах свого життя, пов'язаного з роботою. Це важливий аспект управління підприємством, оскільки високий рівень турботи про соціальну сферу підприємства може позитивно вплинути на продуктивність працівників, їх мотивацію та стабільність.

На індивідуальному рівні соціальна безпека включає в себе забезпечення основних потреб та гарантії прав кожної окремої людини. Це охоплює такі аспекти, як житло, харчування, охорона здоров'я, освіта, рівень доходів та доступ до соціального захисту.

Основні принципи забезпечення соціальної безпеки людини включають індивідуальний підхід, інтегрованість, партнерство, рівноправність та узгодження інтересів. Ця концепція акцентує увагу на індивідуальних потребах, інтересах і правах кожного окремого індивіда, розглядаючи соціальну безпеку як надійну гарантію захисту та підтримки прав і свобод кожного громадянина. Головна ідея цієї концепції полягає в передбаченні та запобіганні потенційним небезпекам та загрозам для людей та суспільства за допомогою активного розвитку соціальних програм, законів і політик.

Для досягнення цієї мети важливо, щоб різні сфери і сектори, такі як економіка, освіта, охорона здоров'я, державний апарат, громадські організації, бізнес і т. д., співпрацювали і взаємодіяли, ґрунтуючись на спільних інтересах і співробітництві громадян. Це дозволить створити дієву та цілісну систему соціальної підтримки громадян, яка враховує їхні потреби і вимоги, зокрема в умовах геостратегічних загроз, таких як конфлікти та післявоєнне відновлення.

Загрози геостратегічного характеру можуть виникнути в різних аспектах, таких як територіальні претензії держав або суб’єктів, що можуть викликати конфлікти та напруженість. Збройні конфлікти та військові дії є особливо небезпечними і руйнівними. Геостратегічні загрози вимагають детального аналізу та вдосконалення міжнародних зусиль для запобігання конфліктам, укладення мирних домовленостей та забезпечення стабільності на міжнародному рівні.

Кожна компанія має амбіції створити надійну систему соціальної захищеності своїх працівників. Це робиться з метою підтримки та розвитку кожного співробітника, а також для підвищення ефективності функціонування організації та її стійкості і конкурентоспроможності.

Для оцінки рівня соціальної захищеності людини на підприємстві можна використовувати різноманітні методи та інструменти. Це може включати опитування працівників, аналіз показників, таких як покриття соціальних потреб працівників (медичне страхування, відпустки, пенсійні плани тощо), рівень бідності, відповідність нормативним вимогам соціальної захищеності людини. Для виявлення пріоритетів та проблем працівників можуть бути організовані групи обговорення. Крім того, може бути проведений порівняльний аналіз, який полягає в порівнянні системи соціального захисту з аналогічними підприємствами у схожій галузі або регіоні.

Ці методи можуть бути поєднані або адаптовані в залежності від конкретних обставин і цілей оцінки. Ключовим є забезпечення конфіденційності учасників оцінки та відповідне використання зібраних даних для подальшого удосконалення системи соціального захисту на підприємстві.

SWOT-аналіз (англ. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) означає аналіз сильних сторін, слабких сторін, можливостей та загроз, є важливим інструментом для оцінки системи соціальної безпеки працівників на підприємстві. Цей метод сприяє виявленню внутрішніх позитивних та негативних аспектів системи, а також зовнішніх можливостей та ризиків, які можуть впливати на неї. Використання SWOT-аналізу дозволяє підприємству зрозуміти поточний стан системи соціальної безпеки та розробити стратегії для її поліпшення.

Особливо важливим є використання SWOT-аналізу під час періодів загострення геостратегічних загроз. У такі моменти необхідно не лише провести звичайний аналіз сильних сторін, слабких сторін, можливостей та загроз системи соціальної безпеки, але також визначити можливості для коригування стратегії підприємства з урахуванням характерних рис військової агресії та післявоєнного періоду.

Після проведення SWOT-аналізу системи соціальної безпеки, підприємство може розробити конкретні стратегії для використання сильних сторін, покращення слабких аспектів, ефективного використання можливостей та управління загрозами. Такий підхід допомагає здійснити подальше удосконалення системи соціальної безпеки, забезпечити кращий захист та добробут працівників на підприємстві.

У межах підприємства, в умовах військових конфліктів, SWOT-аналіз може допомогти виявити переваги (Strengths), недоліки (Weaknesses), можливості (Opportunities) та загрози (Threats) системи соціальної захищеності людини. Цей метод аналізу є найефективнішим способом для ідентифікації та оцінки основних характеристик системи в умовах військового конфлікту, який є одним із найсильніших дестабілізуючих факторів геостратегічних загроз (табл. 1).

Умови воєнного конфлікту породжують ряд складнощів та обмежень для системи соціального захисту, яка діє на підприємстві. Важливо, щоб компанії були готові до таких сценаріїв, розробляли плани та вживали заходів для забезпечення соціальної захищеності працівників у зоні воєнних дій, забезпечуючи їхню безпеку та благополуччя.

Зміна стратегії підприємства відповідно до SWOT-аналізу системи соціального захисту під час воєнного конфлікту буде залежати від виявлених позитивних аспектів, слабкостей, можливостей та загроз. Ураховуючи специфіку періоду воєнних дій та підвищену ризикованість для працівників, підприємство повинно враховувати виникаючі виклики та вживати відповідні стратегічні заходи.

Таблиця 1

SWOT-аналіз системи соціальної безпеки людини на підприємстві в умовах військового часу та повоєнного відновлення

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1. Забезпечення безпеки працівників: розробка та впровадження заходів для гарантування безпеки працівників, зокрема тих, які працюють у зоні воєнних дій, з метою зменшення ризику отримання травм та втрат. 2. Гарантії збереження робочих місць. 3. Медична допомога та психологічна підтримка: забезпечення доступу до медичної допомоги та психологічної підтримки для працівників, особливо ті, які отримали поранення або зазнали психологічного стресу під час військових дій. 4. Соціальні пільги: надання підтримки працівникам у вигляді соціальних пільг, допомоги сім'ям, підтримки ветеранів та інших, які сприяють зменшенню фінансового тиску під час військових дій.	Недостатність ресурсів: нестача фінансових і інших ресурсів для підтримки системи соціальної безпеки на підприємстві. Високе навантаження на систему соціальної безпеки, особливо це стосується областей, де активно ведуться бойові дії, а це може ускладнити надання допомоги та підтримки працівникам. Загрози безпеці працівників, що може вплинути на функціонування системи соціальної безпеки та надання підтримки. Зменшення соціальних пільг, що є наслідком нестачі ресурсів та інтенсивного навантаження на систему. Ускладнення реалізації соціальних програм та програм надання підтримки через велику кількість перешкод і обмежень.
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Створення безпечного середовища для працівників. Військовий конфлікт може породити загрози для безпеки працівників, і система соціальної безпеки може стати інструментом для впровадження захисних заходів для персоналу. Забезпечення соціальних пільг, яка може бути реалізована частково за кошт підприємства, а саме, підтримку родин військових, допомогу ветеранам тощо. Психологічна підтримка, яка може реалізовуватись через консультації та допомогу працівникам у вирішенні їхніх емоційних проблем.	Скорочення ресурсів внаслідок військових дій може вплинути на здатність підприємства забезпечувати соціальні пільги своїм працівникам. Загроза безпеці працівників та їх життю, що робить надання соціальної підтримки складним завданням. Недостатня підтримка працівників, як наслідок функціонування підприємства в небезпечних умовах, на приклад, зона бойових дій Зменшення бізнес-активності підприємства, що може негативно вплинути на його здатність надавати соціальну підтримку працівникам.

Джерело: авторська розробка

За результатами дослідження Національного інституту стратегічних досліджень щодо викликів та загроз економічній безпеці України в умовах воєнного стану в 2022-2023 рках було визначено ключові ризики, які стосуються різних видів економічної безпеки. Так, зокрема, щодо соціальної безпеки було виділено наступні загрози за ймовірністю їх настання (табл.2).

Таблиця 2

Результати розподілу загроз соціальній безпеці за впливом та ймовірністю настання в 2022–2023 рр.

№№	Види загроз соціальній безпеці	Ймовірність в 2023	Вплив у 2022
1.	Суттєве погіршення соціально-економічного становища вразливих верств населення	Ймовірна	Значний
2.	Суттєве зниження спроможності системи соціального захисту України виконувати свої функції	Помірна	Значний
3.	Втрата можливостей зайнятості та поглиблення структурних диспропорцій на ринку праці	Ймовірна	Значний
4.	Значне зниження добробуту та якості життя населення	Ймовірна	Катастрофічний
5.	Погіршення доступу до кваліфікованої медичної допомоги	Помірна	Значний
6.	Погіршення доступу до отримання соціальних послуг через нестачу фахівців з надання соціальних послуг	Помірна	н/д
7.	Погіршення умов життя значних груп населення через руйнування житла та цивільної інфраструктури	Ймовірна	Катастрофічний
8.	Масовий виїзд біженців за кордон	Помірна	Значний
9.	Значне погіршення стану довкілля (включно і воєнне забруднення), спричинене бойовими діями	Ймовірна	Значний
10.	Збільшення навантаження на соціальну інфраструктуру та ринок праці густозаселених і традиційно праценадлишкових західних регіонів	Ймовірна	Значний
11.	Стрімке зростання кількості ВПО	Помірна	Значний

Джерело: складено авторами на основі [15]

Фактори, що забезпечують соціальну безпеку, матимуть значний вплив на економічну безпеку. Це може бути пояснено очікуваннями негативних наслідків внаслідок серйозного погіршення економічного і соціального стану вразливих верств населення. Також, є ризик втрати можливостей для зайнятості та збільшення структурних нерівностей на ринку праці. Крім того, важливо враховувати можливий ризик погіршення умов життя значної кількості людей через руйнування житла та цивільної інфраструктури.

Для оцінки рівня соціальної безпеки людини також можна провести кількісний аналіз на основі розрахунку інтегрального показника соціальної безпеки людини. Цей аналіз має включати такі етапи:

1. Формування системи показників соціальної безпеки людини.

2. Нормування вхідних даних для забезпечення їхньої безрозмірності та розрахунку комплексного показника соціальної безпеки.
3. Розрахунок інтегральних показників для кожної групи показників соціальної безпеки людини.
4. Розрахунок загального показника, який відображає рівень соціальної безпеки людини.

Отже, для моніторингу та аналізу соціальної безпеки людини, особливо в умовах воєнного конфлікту, де основною пріоритетною потребою є фізичний захист та самозбереження, запропоновано систему показників, які можуть бути розділені на такі групи:

- рівень забезпечення життєдіяльності;
- рівень благополуччя;
- рівень соціального захисту;
- рівень захисту та самозбереження;
- рівень освіти та саморозвитку.

Всього для моніторингу соціальної безпеки було виокремлено 29 індикаторів/ Моніторинг соціальної безпеки також може включати розрахунок порогових значень, властивих національній економіці. Отже, наведена індикативна система соціальної безпеки людини значною мірою визначає і рівень економічного розвитку. [2]

Широке використання системи показників на структурно-функціональному рівні дослідження економічної безпеки піднімає проблему визначення критеріїв оцінки рівня безпеки, які можуть бути виражені у вигляді граничних значень параметрів безпеки. Граничні значення показників соціальної безпеки розглядаються як критичні значення, порушення яких може призвести до перешкод у нормальному розвитку різних елементів відтворення і сприяти формуванню негативних та руйнівних тенденцій у соціальній сфері. Важливо підкреслити, що найвищий рівень безпеки досягається, коли всі показники перебувають у межах допустимих значень, і задовільні значення одного показника досягаються без шкоди для інших. У цьому контексті показники соціальної безпеки набувають характеристик індикатора соціально-економічних явищ і процесів.

В умовах воєнних дій основною пріоритетною метою підприємства повинно стати забезпечення безпеки та добробуту своїх працівників. Ця ситуація може вимагати додаткових коштів для фінансування соціальних програм та ініціатив, спрямованих на задоволення їхніх потреб у медичній допомозі, харчуванні, житлі та інших сферах. Також особливу увагу варто приділити покращенню системи психологічної підтримки для суб’єктів господарювання. В умовах воєнного періоду може виникати стрес, тривога та депресія серед працівників, тому підприємство може акцентувати увагу на створенні програм психологічної підтримки з метою підтримки психічного стану працівників.

З урахуванням загроз, що пов'язані з військовим станом, підприємство може вдосконалити системи безпеки, провести навчання та тренінги для підвищення обізнаності працівників щодо безпеки, а також вжити превентивні заходи для зниження ризиків. Загальна стратегія буде залежати від унікальних умов кожного

підприємства, типу воєнного конфлікту та його наслідків. Соціальна безпека вимагає, щоб на кожному підприємстві була реалізована соціально орієнтована політика, що спрямована на визнання людини як найвищої цінності. SWOT-аналіз допомагає підприємствам зосередитися на головних проблемах та можливостях і впроваджувати ефективні стратегії для забезпечення соціальної безпеки своїх працівників.

Отже, надзвичайно важливим є уникнення таких потенційних загроз та зниження ризику до припустимого рівня з метою забезпечення належного рівня соціальної безпеки. Для досягнення цього цільового вирішення необхідно вжити заходи, спрямовані на ефективний контроль екологічних ризиків та станів, а також приділити особливу увагу соціальним аспектам, які є актуальними в сучасному суспільстві.

Висновки. Таким чином, забезпечення соціальної безпеки належить реалізувати шляхом комплексних заходів, які сприяють створенню сприятливих умов для життя громадян, збереженню природних ресурсів та соціокультурних цінностей, і забезпеченню населення належними життєвими умовами. В сучасному контексті поняття “соціальна безпека” вживається для опису стану, в якому гарантується юридичний та інституційний захист важливих інтересів кожної особи та суспільства в цілому, як від внутрішніх, так і зовнішніх загроз. Ці ризики можуть бути потенційними або реальними, в залежності від масштабів напруженості між суб'єктами, і є наслідком конкретних небезпек.

Оцінка соціальної безпеки людини включає в себе різні методи та підходи, оскільки ця концепція досить комплексна і багатогранна. Основними з них є: аналіз статистичних даних про рівень доходів, безробіття, забезпечення основними потребами, доступ до освіти, охорони здоров'я; соціологічні опитування населення, що може допомогти зрозуміти, як люди самі сприймають свій рівень соціальної безпеки та ідентифікувати проблеми, які вони відчувають; аналіз економічних показників, зокрема, рівня зайнятості, рівня заробітної плати, інфляції, національного доходу, SWOT аналіз тощо; розробка і використання системи індикаторів соціальної безпеки, які враховують різні аспекти, такі як економічні, політичні, екологічні тощо.

Ці методи можуть застосовуватися окремо або в поєднанні, залежно від конкретних цілей та умов дослідження. Застосування зазначених методичних підходів дозволить підприємству коригувати стратегію діяльності відповідно змін зовнішнього середовища та внутрішніх орієнтирів, врахувати виклики часу та суспільства, задовольнити потреби персоналу та сформувати ефективне безпекове середовище на підприємстві.

Література.

1. Tulchynska, S. O., & Solosich, O. O. (2023). An intellectualized approach to the management of economic security of economic entities in the war and post-war period. Business, innovation, management: problems and prospects, 142-143.

2. Баженова, О. В., Варналій, З. С., & Чеберяко, О. В. (2023). Соціальна безпека людини в умовах військової агресії: індикатори та оцінювання (на прикладі України). Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, (8). https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-8-07-02

3. Varnalii Z., Cheberyako O., Miedviedkova N., Mykytiuk O., Nikytenko D. (Year). The Institutional and Legal Provision of Human Social Security Under the War. In Proceedings of 10th International Conference on Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy - M3E2 (pp. 53-62). DOI: 10.5220/0011931100003432

4. Варналій З. (2022). Багаторівнева система соціальної безпеки. Науковий журнал «Економіка і регіон», 1(84), 21-27. doi: https://doi.org/10.26906/EiR.2022.1(84).2547

5. Varnalii, Z. (2022). Social security of humans as a research object of the science of economic security. University Economic Bulletin, (52), 90-97. https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-52-90-97

6. Варналій З.С. Загрози економічній безпеці України в умовах глобалізації / З.С. Варналій, С.В. Онищенко, О.А. Маслій. In Конкурентні стратегії безпеки розвитку України в глобальному середовищі: монографія. Львів: ІРД НАНУ, 2019, 20-103.

7. Галушка З.І., Нафус І.І. Соціальний капітал як економічний ресурс: монографія. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2021. 248 с.

8. Економічний та управлінський потенціал соціалізації економіки, Ed. З.І. Галушки. Chernivtsi: Chernivtsi National University, 2020, 340 p.

9. Kharazishvili Y., Kwilinski A., Grishnova O., Dzwigol H. (2020). So Safety of Society for Developing Countries to Meet Sustainable Development Standards: Indicators, Level, Strategic Benchmarks (with Calculations Based on the Case Study of Ukraine). Sustainability, 12, 8953.

10. Харазішвілі Ю. М., Грішнова О. А. (2018). Якість життя в системі соціальної безпеки України: індикатори, рівень, загрози. Економіка України, 11-12, 157-171. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2018_11-12_13

11. Dzhedzhula V., Hurochkina V., Yepifanova I, Telnov A. (2022). Fuzzy Technologies for Modeling Social Capital in the Emergent Economy. WSEAS Transactions on Business and Economics, 19, 915-923.

12. Лібанова Е.М. (2003). Ринок праці: Навч. посібник. К.: Центр навч. літ, 224 с.

13. Мєдвєдкова Н.С. (2023). Зарубіжні практики розвитку смарт-сіті у забезпеченні соціальної безпеки людини в умовах криз. In Соціальна безпека людини в умовах війни: сутність, особливості та шляхи забезпечення: матеріали круглого столу 28-30 червня 2023 р., Ed. З.С. Варналія. Київ-Одеса.

14. Палій О.М., Новікова О.Ф., Гнибіденко І.Ф. (2022). Індикаторний підхід до оцінювання соціальної безпеки суб'єкта господарювання. In Соціоекономіка та менеджмент: стан, тенденції, управлінські рішення: зб.матеріалів Всеукр.наук.практ конф. молодих вчених (Київ, 11 травня 2022 р.), Ч.2, Київ, КНЕУ,

15. National Institute of Strategic Studies (2023). Current challenges and threats to the economic security of Ukraine under martial law. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-05/executive-1.pdf

References.

1. Tulchynska, S. O., & Solosich, O. O. (2023). An intellectualized approach to the management of economic security of economic entities in the war and post-war period. Business, innovation, management: problems and prospects, 142-143.

2. Bazhenova, O. V., Varnalii, Z. S., Cheberiako, O. V. (2023). Sotsialna bezpeka liudyny v umovakh viiskovoi ahresii: indykatory ta otsiniuvannia (na prykladi Ukrainy). Problemy suchasnykh transformatsii. Seriia: ekonomika ta upravlinnia. №8. URL: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-8-07-02

3. Varnalii Z., Cheberyako O., Miedviedkova N., Mykytiuk O., Nikytenko D. (Year). The Institutional and Legal Provision of Human Social Security Under the War. In Proceedings of 10th International Conference on Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy - M3E2 (pp. 53-62). DOI: 10.5220/0011931100003432

4. Varnalii Z. (2022). Bahatorivneva systema sotsialnoi bezpeky. Naukovyi zhurnal «Ekonomika i rehion», 1(84), 21-27. doi: https://doi.org/10.26906/EiR.2022.1(84).2547.

5. Varnalii, Z. (2022). Social security of humans as a research object of the science of economic security. *University Economic Bulletin*, (52), 90-97. https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-52-90-97.

6. Varnalii Z.S., Onyshchenko S.V., Maslii O.A. (2019). Zahrozy ekonomichnii bezpetsi Ukrainy v umovakh hlobalizatsii. Konkurentni stratehii bezpeky rozvytku Ukrainy u hlobalnomu seredovyshchi: monohrafiia. DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy». Lviv, 21-95.

7. Halushka Z.I., Nafus I.I. (2021). Sotsialnyi kapital yak ekonomichnyi resurs: sutnist ta umovy nahromadzhennia: monohrafiia. Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fedkovycha.

8. Ekonomichnyi ta upravlinskyi potentsial sotsializatsii ekonomiky: monohrafiia (2020). Za zah. red. Z.I. Halushky. Chernivtsi: Chernivets. nats. un-t. im. Yu.Fedkovycha.

9. Kharazishvili Y., Kwilinski A., Grishnova O., Dzwigol H. (2020). So Safety of Society for Developing Countries to Meet Sustainable Development Standards: Indicators, Level, Strategic Benchmarks (with Calculations Based on the Case Study of Ukraine). Sustainability, 12, 8953.

10. Kharazishvili Yu.M., Hrishnova O.A. (2018). Yakist zhyttia v systemi sotsialnoi bezpeky Ukrainy: indykatory, riven, zahrozy. Ekonomika Ukrainy, 11-12 (684-685).

11. Dzhedzhula V., Hurochkina V., Yepifanova I, Telnov A. (2022). Fuzzy Technologies for Modeling Social Capital in the Emergent Economy. WSEAS Transactions on Business and Economics, 19, 915-923.

12. Libanova E., Palii O. (2004). Rynok pratsi ta sotsialnyi zakhyst: Navch. pos. iz sots. polityky. K.: Vyd-vo Solomii Pavlychko "Osnovy", 491 s.

13. Miedviedkova N.S. (2023). Zarubizhni praktyky rozvytku smart-siti u zabezpechenni sotsialnoi bezpeky liudyny v umovakh kryz. Sotsialna bezpeka liudyny v umovakh viiny: sutnist, osoblyvosti ta shliakhy zabezpechennia: materialy kruhloho stolu 28-30 chervnia 2023 r. Za zah. red. prof. Z.S. Varnaliia. Kyiv-Odesa.

14. Palii O. M., Novikova O. F., Hnybidenko I.F. (2022). Indykatornyi pidkhid do otsiniuvannia sotsialnoi bezpeky subiekta hospodariuvannia. Sotsioekonomika ta menedzhment: stan, tendentsii, upravlinski rishennia: zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. molodykh vchenykh (Kyiv, 11 travnia 2022 r.) u 2-kh chastynakh. Chastyna 2. Kyiv: KNEU, 240s.

15. National Institute of Strategic Studies (2023). Current challenges and threats to the economic security of Ukraine under martial law. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-05/executive-1.pdf

Mykytiuk O., PhD in Economics,
Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv
mykytiuk@knu.ua
Onysenko T., PhD in Economics,
Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv
tetyanaonysenko@knu.ua
Miedviedkova N., PhD in Economics,
Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv
nsmedvedkova@knu.ua
Kravchenko T., PhD in Economics,
Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv
t.kravchenko.univ@gmail.com
Petrenko K., PhD in Economics,
Associate Professor
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
petrenko.katarina@gmail.com

METHODS OF ANALYSIS OF HUMAN SOCIAL SECURITY AT THE ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF GEO-STRATEGIC THREATS

The study is dedicated to highlighting modern methods of human social security, which are implemented considering the relevance and new aspects of the external environment. In the context of innovation and technological progress, this problem takes on a new meaning, requiring effective tools. It was determined that due to a few structural crises and changes in the geopolitical and social environment, such as the coronavirus epidemic and military aggression by Russia, social security is undergoing a transformation: the security environment is becoming less saturated with innovations, more focused on military protection. Traditionally, social security determines the level of protection of citizens' interests, their rights, and freedoms, as well as the creation of psychological support. The article emphasizes that human social security at the nano-level is inextricably linked with the intellectual potential of the enterprise and requires constant support, development, and improvement. Various methods and tools, both special and general research methods, can be used to analyze the social security system of an enterprise. The analysis and systematization of social protection factors in the conditions of geostrategic challenges of the external environment made it possible to identify and investigate the problematic points of social support of a person at the workplace. With the help of a SWOT analysis, challenges and threats to human social security were identified and analyzed, and an integral method was used, which provides for the identification of factors influencing social security, which are grouped by content and degree of influence. The result of the article was the provision of recommendations on the formation of effective policies and strengthening of social infrastructure to ensure stable development and well-being.

Keywords: *human social security, intellectual potential, methods of assessing human social security, SWOT analysis, integral method.*